

Încă o construcție unicat descoperită la Sucidava (Județul Olt)

PETRE GHERGHE, LUCIAN AMON

A new unique building discovered at Sucidava, Olt County

ABSTRACT. The bridge over the Danube River, between Sucidava-Celei (fig.1), was opened by the emperor Constantine the Great in 328 A.D. The paper discusses two other stone constructions, discovered during the latest archaeological diggings, which seem to be related to the above mentioned bridge.

At the middle an imaginary line which ties the Constantine's bridge with the castle gate (fig. 2) a wall, on the east-west side 6.70 m long and 0.60 m wide, has been identified (fig. 3-4). At a distance of 2.20 m to the South, the evidence suggests the existence of an identical and parallel wall, completely demolished (fig. 5). In the same line direction, close of the castle gate, a rectangular construction, 4.40 m long and 3.55 m wide, has been examined (fig. 6-8). It is worth mentioning the constructors' careful water insulation work.

We consider that the first construction represented the main pillar of a wooden passage which linked the bridge portal and the castle gate (fig.10), whereas the second was a tower like construction supporting the eastern side of the passage where it crossed the defence ditch of the fortress (fig.11). The existence of the passage was justified by the need of a rapid way, which allowed for the army efficient operation in order to defend the bridge.

*Așezarea antică sucidavensă s-a înfiripat pe malul stâng al Dunării, într-un spațiu situat pe calea de acces care lega Balcanii, prin văile râurilor Isker și Olt, cu Carpații și spațiul transilvan. Primele urme de locuire umană datează din neolitic însă un adevărat reviriment se va produce în epoca geto-dacă și mai ales în cea romană și romano-bizantină. La începuturile evului mediu localitatea va fi menționată sub numele de Celei, în perioada lui Mihai Viteazul aici fiind atestat un punct fortificat de rezistență antiotomană¹.

O asemenea existență îndelungată explică interesul trezit în rândurile arheologilor încă

din secolul al XIX-lea. Cercetările sistematice, care debutează din epoca interbelică, sub conducerea lui Dumitru Tudor, au condus, de-a lungul timpului, la descoperire unor obiective extrem de importante, unele chiar cu valoare de unicat. Avem în vedere, spre exemplu, fragmentul de țesătură, conservată în așezarea neolitică, portalul nordic al podului edificat de Constantin cel Mare (sec. IV p.Chr.), urmele celei mai vechi bazilici paleocreștine atestată în spațiul românesc sud-carpatic, ca și ingenioasa fântână „secretă” (ambele din veacul al VI-lea).

În cele ce urmează, ne propunem să prezentăm o nouă descoperire, realizată de noi, și care, prin ineditul ei, poate completa șirul celor deja enumerate anterior. Ea are o strânsă legătură cu podul constantinian (fig. 1), inaugurat de împărat în anul 328 p.Chr. și edificat într-o zonă care, din punct de vedere geografic, prezenta o serie de similitudini cu cele din sectorul drobetan. Existența sa a fost menționată lapidar în scrierile unor autori romano-bizantini sau în

*Articolul este o variantă a celui publicat de noi în revista *Pontica*, 40, 2007, p. 359-369 și rezumă comunicarea prezentată la Sesiunea anuală de comunicări a Catedrei de Istorie din cadrul Facultății de Istorie, Filozofie, Geografie, Universitatea din Craiova, 9 mai 2008.

¹ Dintre lucrările care oferă detalii cu privire la Sucidava, a se vedea D. Tudor, *Sucidava*, București, 1966; idem, *Orașe, târguri și sate în Dacia romană*, București, 1968; idem, *Podurile romane de la Dunărea de Jos*, București, 1971; idem, *Sucidava*, 1974; idem, *Oltenia romană*, ed. a IV-a, București, 1978; O. Toropu, C. Tăulea, *Sucidava-Celei*, București, 1987.

compilații anonime². La sfârșitul veacului al XVII-lea, Marsigli încerca, fără succes, să localizeze urmele sale³. În schimb, podul este figurat, în aceeași perioadă, pe harta stolnicului Constantin Cantacuzino⁴. În secolul XIX, urmele acestuia vor trezi interesul inginerului bucovinean Alexandru Popovici⁵ și îl vor determina pe Cezar Bolliac să întreprindă investigații mai amănunțite⁶. Primele cercetări cu adevărat științifice au fost însă realizate de Grigore Tocilescu și Pamfil Polonic, rezultatele lor fiind consemnate în anul 1902⁷. Peste câteva decenii, Dumitru Tudor va corobora informațiile mai vechi și observațiile personale, publicând rezultatele acestora în mai multe lucrări⁸. Ultimele cercetări arheologice sistematice, derulate în zona portalului nordic al podului, au fost întreprinse de Octavian Toropu, în anul 1968⁹.

După cum am menționat deja, descoperirile care fac obiectul articolului de față au o strânsă legătură cu podul transdanubian, reprezentând o anexă a acestuia. În esență, ele constituie părți

componente ale unui gen de pasarelă care lega portalul nordic al podului cu singura poartă, amenajată pe latura vestică a cetății din apropiere (fig. 2).

Existența acestei pasarele ne este confirmată, până în prezent, de două construcții.

Construcția A. A fost descoperită pe proprietatea locuitorului Marin Șapcă (str. Sucidava, nr.58), care aflase de la tatăl său despre existența, cu mulți ani în urmă, a unor resturi de ziduri din piatră aflate în partea de sud a curții. Zona indicată este amplasată pe panta terasei Dunării, exact la mijlocul distanței unei linii imaginare care unește portalul podului constantinian cu poarta sud-vestică a cetății (fig. 2). Cercetările efectuate aici au condus la localizarea urmelor a două ziduri paralele, orientate est-vest. Cel situat spre vârful pantei (fig. 3-4) este destul de bine conservat și constituit din blocuri mari de stâncă nefasonată, legată cu mortar, care se păstrează pe o înălțime de 1,30 m. Are lungimea de 6,70 m și lățimea de 0,60 m. Lângă el, la o distanță de 2,20 m, spre baza pantei terasei au fost sesizate indiciile existenței unui zid similar, în prezent total demantelat (fig. 5).

Construcția B. A doua descoperire a fost realizată aproximativ pe traseul aceleiași linii imaginare dintre portalul podului și poarta cetății, mai precis pe escarpa estică a șanțului de apărare de pe latura de vest a fortificației (fig. 2).

Construcția are aspectul unui gen de turn cu planul dreptunghiular (fig. 6-7), având dimensiunile exterioare de 4,40 x 3,55 m. Cei patru pereți delimitează o încăpăre care măsoară 3,30 x 2,10 m. Zidurile sale au lățimea medie de 0,60 m și sunt constituite din două paramente realizate din blocuri de stâncă fațetate, fiecare late de circa 0,15 m, legate printr-un emplecton de mortar amestecat cu piatră. Peretele estic, cel mai bine conservat, se păstrează pe o înălțime de 1,95 m (măsurată de la nivelul interior de călcare). Pe fața exterioară a zidului său s-a constatat prezența unei tencuieli cu grosimea de 1-2 cm, de culoare albă, care

²Sextus Aurelius Victor, *De Caesaribus*, 41, 18; Theophanes Confessor, *Cronographia*, în *Fontes Historiae Dacoromanae*, II, București, 1970, p. 591; Cedrenus, *Historiarum Compendium*, în *Corpus Scriptorum Historiae Byzantinae*, I, Bonn, 1938, p. 517; *Chronicon Paschale*, I, 526, 16-17, în *Fontes Historiae Dacoromanae*, II, București, 1970, p. 585.

³L.F. de Marsigli, *Description du Danube*, II, Haga, 1744, p. 25-35.

⁴C.C. Giurescu, *Harta Stolnicului Constantin Cantacuzino*, *Revista Istorică Română*, XIII, 1943, fasc. I, p. 13.

⁵Al. Popovici, *Condica manuscrisă*, în Al. Odobescu, *Antichitățile județului Romanai*, *Analele Societății Academice Române*, X, Secțiunea II-a, 1878, p. 217.

⁶C. Bolliac, *Excursiune arheologică din anul 1869*, București, 1869, p. 16.

⁷Gr. Tocilescu, *Monumentele epigrafice și sculpturale al Muzeului Național de Antichități*, I, București, 1902, p. 239-241.

⁸D. Tudor, *Podul de la Celei al lui Constantin cel Mare*, *Arhivele Olteniei*, XIII, 1934, 71-73, p. 107-124; idem, *Constantin cel Mare și recucerirea Daciei*, *Revista Istorică Română*, XI-XII, 1941-1942, p. 134-149; idem, *Sucidava*, București, 1966, p. 33-35; idem, *Podurile romane de la Dunărea de Jos*, București, 1971, p. 155-192; idem, *Oltenia Romană*, ed. a IV-a, București, 1978, p. 416-422 etc.

⁹O. Toropu, *Noi contribuții privitoare la Podul lui Constantin cel Mare de peste Dunăre*, *Analele Universității din Craiova. Seria Istorie, Geografie, Filologie*, I, 1972, p. 20-32.

conține foarte puțină cărămidă pisată. Probabil că aceasta îmbrăcase inițial toate laturile edificiului.

Se remarcă, aici, măsurile deosebite, adoptate de constructori în scopul unei cât mai eficiente hidroizolări a clădirii¹⁰. Astfel, nivelul interior de călcare a fost acoperit cu o podea perfect netedă (fig. 8), foarte compactă și dură, cu grosimea de circa 0,13-0,14 m, realizată din mortar amestecat cu foarte multă cărămidă extrem de fin pisată, sub care este dispus un strat de calcar, gros de aproximativ 0,15 m, așezată pe un „pat” de pietriș. Tot în interior, pereții sunt acoperiți cu o tencuială având o grosime ce variază între 1-3 cm și aceeași compoziție ca a podelei, cu care tencuiala face corp comun în zonele de îmbinare. În plus, de-a lungul bazei peretelui vestic a fost adăugat un prag interior¹¹ înalt de 0,33 m și lat de 0,28 m (fig. 8). El este alcătuit din patru cărămizi suprapuse, unite cu mortar. Deasupra și pe fața exterioară a acestuia este aplicată o tencuială cu grosimea de circa 1,5 cm, având o compoziție similară cu cea a podelei. Pragul este despărțit de perete printr-un strat izolator, cu grosimea de 7 cm, format din mortar, cărămidă pisată și foarte puțin pietriș. Bănuim că deasupra acestui prag exista și singura intrare în interiorul turnului.

Tot ca o măsură de precauție împotriva acțiunii apei, capătul sudic al zidului de est a fost consolidat prin adăugarea unui contrafort construit din pietre și cărămizi legate cu mortar, lung de 0,70 m și lat de 0,60 m, care se păstrează pe o înălțime de 0,85 m.

Mai menționăm faptul că în interiorul turnului au fost descoperite șapte fragmente provenite de la olane sau de la un gen de jgheaburi, realizate din lut, și cinci bucăți de capete de conducte, obturate cu un material asemănător celui utilizat în compoziția

tencuiei amintite. Acest detaliu ne determină să bănuim existența, în zona superioară a construcției, a unei bolți constituită din elementele menționate.

În ciuda măsurilor de precauție amintite, zidul sudic și mai ales colțul sud-vestic al construcției prezintă urme evidente de eroziunea produsă de curentul Dunării¹². Această situație nu a condus însă la abandonarea clădirii. Astfel, constatăm că întregul spațiu interior a fost înălțat cu circa 0,45 m prin umplere cu un strat de pământ bine compactat, amestecat cu numeroase fragmente de țigle și cărămizi. În plus, peste acest strat, zidul sudic a fost dublat prin construirea, la 0,70 m nord de el, a unui nou zid de piatră, lung de 2,10 m și lat de 0,65-0,70 m (fig. 6).

La est de turn, în direcția porții vestice a cetății, au fost identificate un gen de terase ascendente, cu bordură de piatră legată cu pământ, care par a face legătura între edificiul descris și poarta cetății (fig. 9).

Concluzionând, în privința rolului primei descoperiri descrise, presupunem că cele două ziduri constituiau unul (sau poate singurul) pilon intermediar de piatră, pe care era fixat tablierul de lemn al pasarelei, a cărui lățime o estimăm la circa 3 m (fig. 10). În alte puncte, acesta s-ar fi putut sprijini pe stâlpi din lemn. Cel de-al doilea edificiu prezentat (care ar fi putut avea pe escarpa opusă a șanțului de apărare, într-o zonă necercetată până în prezent, un pandant) constituia un gen de pilă culee miniaturizată -al cărui interior era utilizabil-pe care se sprijinea capătul estic al pasarelei, după ce aceasta traversa fosa de apărare a cetății. Este dificil de spus care era aspectul său în partea superioară. Nu excludem ca el să fi copiat, la o scară miniaturală, forma portalului podului transdanubian (fig. 11).

Descoperirile menționate sugerează că de la extremitatea nordică a podului constantinian se ramificau două căi de acces. Prima se îndrepta spre poarta sudică a orașului antic. Cea de a doua era reprezentată tocmai de pasarela în discuție,

¹⁰ Măsurile de protecție erau justificate de poziția construcției, ridicată foarte aproape de capătul sudic al șanțului de apărare al cetății, pe escarpa estică a acestuia. Din informațiile culese de la localnici rezultă că până în urmă cu câteva decenii apele Dunării inundau frecvent acest sector al șanțului de apărare.

¹¹ Bănuim că deasupra acestui prag exista și singura intrare spre interiorul construcției.

¹² În antichitate, brațul minor (nordic) al fluviului, astăzi inexistent, curgea foarte aproape de baza fortificației.

construită de-a lungul pantei terasei Dunării și care, după ce traversa șanțul de apărare al cetății, permitea accesul spre poarta acesteia.

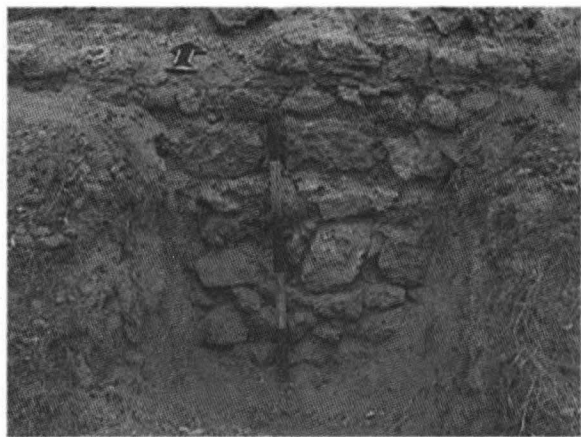
Prin intermediul acestei pasarele, militarii cantonați în cetate se puteau deplasa rapid, în situații de urgență, spre portalul nordic

al podului, deoarece ei nu trebuiau să parcurgă decât o distanță de maxim 140 m, în caz contrar singura rută de acces având o lungime de aproape patru ori mai mare.

Noua descoperire reprezintă prima amenajare de acest gen atestată în Dacia.

Lista planșelor și a figurilor

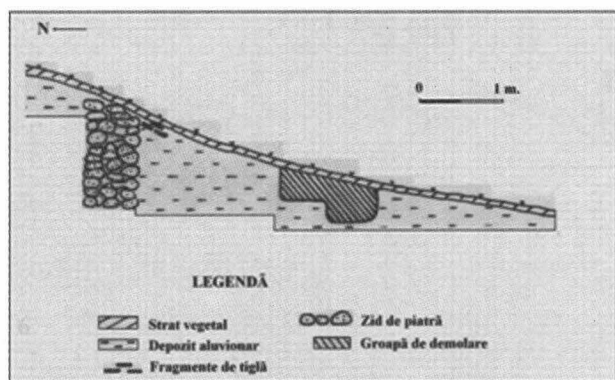
1. Amplasamentul podului constantinian.
2. Traseul pasarelei și amplasamentul construcțiilor recent descoperite.
3. Construcția A. Structura zidului de susținere (vedere dinspre sud).
4. Același zid (vedere dinspre vest)
5. Profilul estic al secțiunii în care se observă poziția zidului demantelat.
6. Construcția B (vedere dinspre sud).
7. Planul aceleiași construcții.
8. Podeaua și peretele vestic al construcției B.
9. Bordura terasei situate la est de construcția B.
10. Reconstituirea grafică a construcției de susținere A.

3

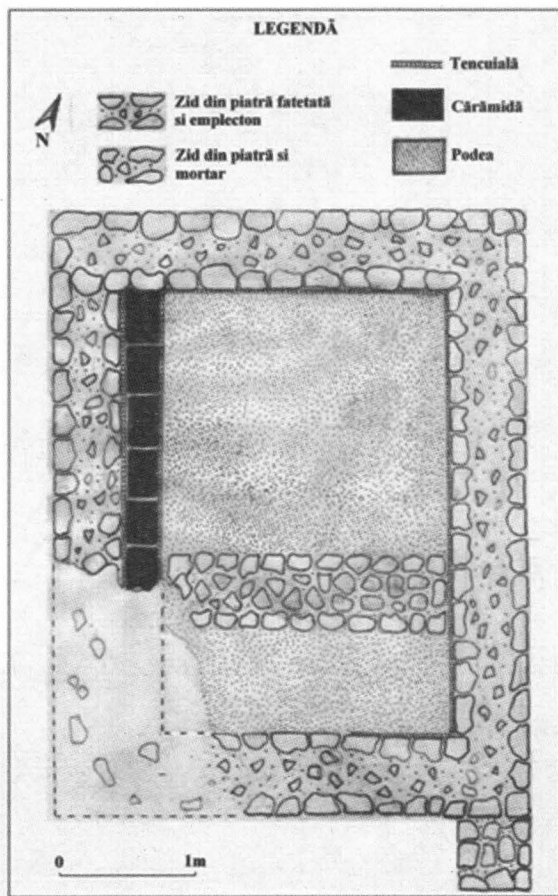
4

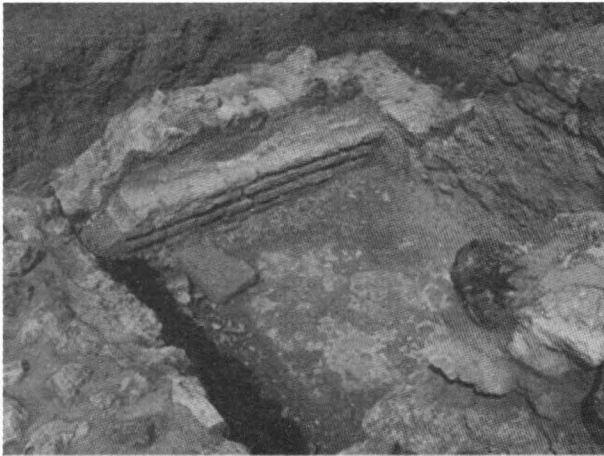
5

6

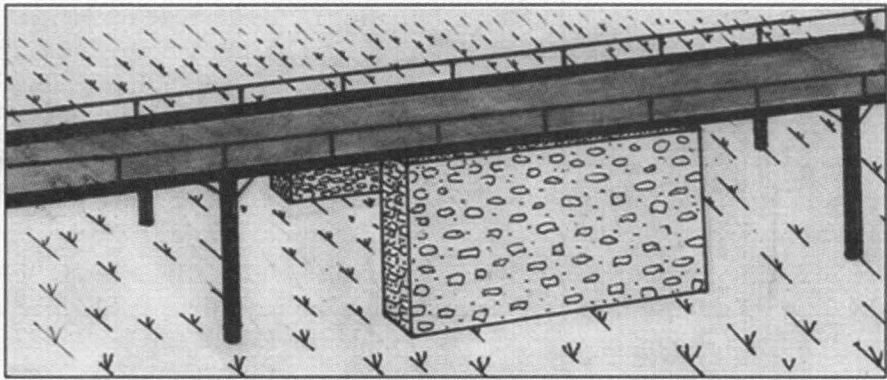
7

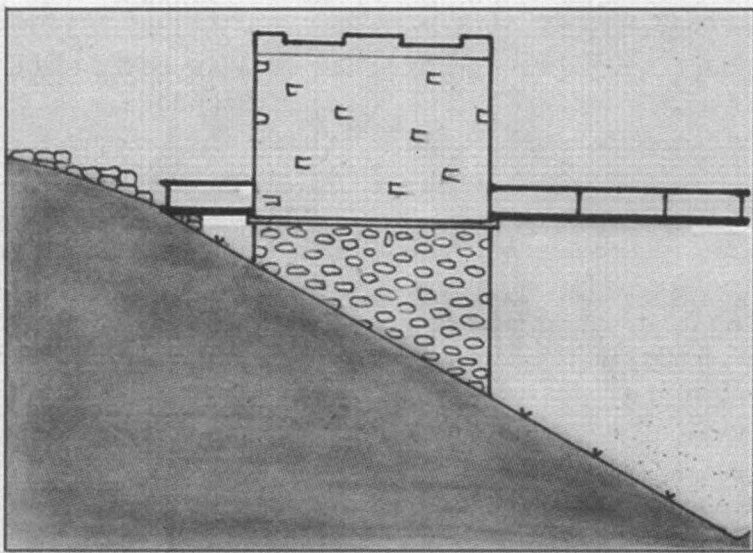
8

9

10

11